

Väljaandja:	Riigikogu
Akti liik:	seadus
Teksti liik:	terviktekst
Redaktsiooni jõustumise kp:	01.06.2002
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:	31.07.2002
Avaldamismärge:	

Ranna ja kalda kaitse seadus

Vastu võetud 22.02.1995
[RT I 1995, 31, 382](#)
jõustumine 01.04.1995

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine	Avaldamine	Jõustumine
08.12.1999	RT I 1999, 95, 843	01.01.2000
16.05.2001	RT I 2001, 50, 290	11.06.2001

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Seaduse ülesanne

Ranna ja kalda kaitse seadus kehtestab veekogude randade ja kallaste ulatuse, nende ökosüsteemide kaitse ja kasutamise korralduse, lähtudes säästliku ja alalhoidliku arengu ning loodusliku mitmekesisuse säilitamise põhimõtetest.

§ 2. Rand ja kallas

- (1) Kallas on merd, järvi, jõgesid, veehoidlaid ja veejuhtmeid ääristav, veekogu tavalisest veepiirist algav maismaavöönd.
- (2) Kalda üleujutusest või kaldaastangust tingitud erijuhtudel kalda ulatust kas arvestatakse kõrgveepiirist või laiendatakse astangu ülaservast maismaa poole.
- (3) Läänemere, Peipsi ja Võrtsjärve kaldaid nimetatakse randadeks.

2. peatükk RANNA JA KALDA ULATUS

§ 3. Ranna ja kalda ulatus hajaasustusalal

- (1) Läänemere, Peipsi ja Võrtsjärve rannad, üle 10 ha suuruse pindalaga järvede ja veehoidlate kaldad ning üle 25 km² suuruse valgalaga jõgede ja veejuhtmete kaldad on 200 m laiused.
- (2) Viie kuni 10 ha suuruse pindalaga järvede ja veehoidlate ning 10 kuni 25 km² suuruse valgalaga jõgede ja veejuhtmete kaldad on 100 m laiused.
- (3) Ülejäänud veekogudel kehtestab kalda ulatuse kohalik omavalitsusüksus vähemalt 10 m laiuselt, aga mitte rohkem kui 25 m.

§ 4. Ranna ja kalda ulatus tiheasustusalal

- (1) Tiheasustusalal määrab ranna ja kalda ulatuse üldplaneeringuga kohalik omavalitsusüksus, aga mitte üle paragrahvis 3 sätestatud laiusest.

(2) Tiheasustusala laiendamine rannal või kaldal toimub ainult maakonnaplaneeringu alusel koostatud linna või valla üld- ja detailplaneeringu järgi, arvestades paragrahv 9 2. lõikes sätestatud kitsendusi.

(3) Uue tiheasustusala moodustamine rannal või kaldal on keelatud. Erandi võib teha Vabariigi Valitsus omavalitsuse ettepanekul.

§ 5. Ranna ja kalda lähtejooned hajaasustuslal

(1) Tavaline veepiir on käesoleva seaduse tähenduses maakatastri kaardil märgitud veekogu piir.

(2) Kõrgveepiir on mererannas 1,5 m samakõrgusjoon tavalisest veepiirist ja suurte üleujutusosaladega siseveekogudel Vabariigi Valitsuse kehtestatud korras määratud piir. Suurte üleujutusosaladega siseveekogude nimistu kinnitab Vabariigi Valitsus.

(3) Kaldaastang on vähemalt 5 m kõrgune vertikaalne looduslik pae- või liivakivipaljand veekogu ääres.

§ 6. Ranna ja kalda ulatuse täpsustamine

(1) Ranna ja kalda ulatust saab vähendada või suurendada maakonnaplaneeringu alusel kehtestatud valla või linna üldplaneeringuga, lähtudes looduslikest ja majanduslikest tingimustest, nagu kõlvikute ja kinnisasjade piirid, teed, elektri- ja sideliinid või muude tehnovõrkude trassid, veekogud või veejuhtmed, metsasihid, metsakategooriad, valgala vähenemine.

(2) Ranna ja kalda ulatuse vähendamiseks on vaja keskkonnaministri nõusolekut.

(3) Looduses äratuntava piiri kasutamise või kõlvikute poolitamise vältimise eesmärgil võib ranna ja kalda ulatust suurendada 300 meetrini.

§ 7. Ranna ja kalda ulatuse muutmine

(1) Üleujutataval rannal või kaldal võib selle ulatust arvestada kõrgveepiirist maismaa suunas.

(2) Kui tavalise veepiiri ja tema ääres paikneva kaldaastangu vahe on väiksem kui 200 m, laieneb rand ja kallas 100 m võrra astangu ülaservast maismaa suunas, saarte randadel 200 m võrra.

(3) Jõe ja veejuhtme kalda ulatust võib ülemjooksu suunas vähendada vastavalt valgala pindala vähenemisega paragrahvis 6 sätestatud korras.

§ 8. Piiride kandmine kaardile

Ranna ja kalda ning nende kasutuse kitsenduste ulatused kannab katastripidaja katastriüksuse kitsenduste kaardile.

3. peatükk KITSENDUSED JA KOHUSTUSED

§ 9. Ranna ja kalda kasutamise kitsendused hajaasustuslal

(1) Rannal ja kaldal on majandustegevus keelatud veekaitsevööndis, välja arvatud käesoleva paragrahvi 8. lõike punktides 1, 2, 3, 6 ja 7 määratud objektidel. Veekaitsevööndi laius tavalisest veepiirist on:

- 1) Läänemerel, Peipsil ja Võrtsjärvel - 20 m ;
- 2) teistel järvedel, veehoidlatel, jõgedel ja kanalitel - 10 m ;
- 3) maaparandusobjektide eesvooludel kuni nende suubumiseni looduslikesse veekogudesse - 1 m .

(2) Rannal ja kaldal on keelatud rajada ja laiendada:

- 1) tootmisobjekte ja ladusid, kus kasutatakse, tekitatakse või ladustatakse I, II ja III ohtlikkuse klassi kuuluvaid aineid;
- 2) tootmisobjekte, millest lähtuv kahjulik mõjutus ulatub veekaitsevööndile või supelrannale.

(3) Rannal ja kaldal on ehituskeeluvöönd, mille laius tavalisest veepiirist on:

- 1) mererannal Narva-Jõesuus ja meresaartel - 200 m;
- 2) Eesti mandriosa mererannal, Peipsil ja Võrtsjärvel - 100 m;
- 3) üle 10 ha suuruse pindalaga järvel ja veehoidlal ning üle 25 km² suuruse valgalaga jõel ning veejuhtmel - 50 m;
- 4) viie kuni 10 ha suuruse pindalaga järvel ja veehoidlal ning 10 kuni 25 km² suuruse valgalaga jõel ning veejuhtmel - 25 m.

(4) Ehituskeeluvööndisse jääva kaldaastangu servast laieneb ehituskeeld maismaa suunas saarte randadel 200 m võrra, muul mererannal 100 m võrra, järve ning jõe kaldal 50 m võrra.

(5) Lõheliste kudemis- ja elupaikadeks kinnitatud veekogu või tema lõikude kallastel laienevad käesoleva paragrahvi 2. lõikes kehtestatud tootmistegevuse kitsendused 200 m kauguseni. Lõheliste kudemis- ja elupaikade nimistu kinnitab keskkonnaminister.

(6) Üleujutatavatel aladel laieneb ehituskeeld kõrgveepiirini juhul, kui kõrgveepiir ulatub kaugemale kui käesoleva paragrahvi 3. lõikega sätestatud suurused.

(7) Ehituskeeluvööndi ulatust võib täpsustada paragrahvis 6 sätestatud korras ja tingimustel.

(8) Ehituskeeld ei laiene üld- ja detailplaneeringute alusel rajatavale, rekonstrueeritavale või taastatavale:

- 1) veeliikluse ja veehaarde objektile;
- 2) tehnilisele kommunikatsioonile;
- 3) seirejaamale ja hüdrograafiateenistuse objektile;
- 4) kalakasvatuse ja kalapüügiga seotud rajatistele;
- 5) maaparandussüsteemile, välja arvatud poldritele;
- 6) riigikaitse, piirivalve ja päästeteenistuse otstarbega ehitusele;
- 7) olemasolevale ehitisele, kui selle rekonstrueerimine ei ole keelatud vastavalt käesoleva paragrahvi 2. lõikele;
- 8) taluhoonestusele algses kohas, kui kinnisaja kõlvikute sihtotstarbeks on põllu- või metsamajanduslik kasutamine.

(9) Kaitstava loodusobjekti ja kultuurimälestise või nende kaitsevööndite piires määrab ranna ja kalda kasutamise ning kaitse selle objekti kaitset reguleeriv õigusakt. Kui see on leebem käesoleva seaduse kitsendustest, rakendatakse käesoleva seaduse sätteid.

(10) Rannal ja kaldal on keelatud:

- 1) üleujutatavatel aladel reoveesetete laotamine. Sõltuvalt üleujutuse sagedusest võib piirnormidega keelata ka keemiliste taimekaitsevahendite ja väetiste kasutamine, välja arvatud käesoleva paragrahvi 11. lõikes sätestatud erandjuhtudel;
- 2) kalmistute ja loomade matmispaikade rajamine;
- 3) karjatamine siseveekogude veekaitsevööndis puittaimestikuga alal.

(11) Rannal ja kaldal taimehaiguste ja -kahjurite puhanguliste kollete likvideerimine mürgkemikaalidega toimub keskkonnaministri või tema poolt volitatud ametiisiku igakordsel loal.

(12) Metsa- või põllumajandusliku sihtotstarbega kinnisajale ehitusõiguse seadmiseks rannal või kaldal on vajalik keskkonnaministri nõusolek.

(13) Majandustegevuse keeld veekaitsevööndis ei laiene karjatamisele, heina niitmisele ja roo lõikamisele, kui:

- 1) sellega ei rikuta ega hävitata puittaimestikku ja pinnast;
- 2) peetakse kinni keskkonnaministri poolt määratud keeluaegadest pesitsevate lindude kaitseks.

§ 10. Ranna ja kalda kasutamise kitsendused tiheasustusalal

(1) Tiheasustusalal, välja arvatud mererand Narva-Jõesuu linnas, on 50 m laiune ehituskeeluvöönd.

(2) Ehituskeeld ei laiene üld- ja detailplaneeringute alusel toimuvatele töödele:

- 1) kallaste kindlustamiseks ja heakorrastamiseks;
- 2) avaliku tee või kallasraja rajamiseks;
- 3) säilitamiseks määratud hoonestusega alal;
- 4) maaparandussüsteemide ehitamiseks.

(3) Rannal ja kaldal võib poldrit rajada kohaliku omavalitsusüksuse poolt kehtestatud planeeringu alusel keskkonnaministri või tema poolt volitatud ametiisiku nõusolekul.

(4) Käesoleva paragrahvi 2. lõikes lubatud tegevuse ulatus määratakse valla või linna üldplaneeringuga.

§ 11. Loodusvarade kasutamise kitsendused

(1) Maavarade ja maa-ainese kaevandamine on keelatud veekaitse-vööndis ning ülejäänud ranna ja kalda alal lubatud keskkonnaministri loal.

(2) Läänemere, Peipsi ja Võrtsjärve rannal asuvate metsade juht-funktsioon on vee ja pinnase kaitsmine ning puhketingimuste säilitamine ning need kuuluvad kaitse- või hoiumetsade kategooriasse. Metsa lõppraie nimetatud veekogude randadel on lubatud ainult turberaiena.

(3) Veekaitsevööndis on puittaimestiku raie keelatud, välja arvatud veejuhtme ja veehoidla remondiga seotud tööde tegemiseks või puittaimestiku hooldamiseks ja uuendamiseks sanitaar- või turberaiena.

(4) Metsa juhtfunktsiooni muutmiseks rannal ja kaldal on vajalik keskkonnaministri nõusolek.

§ 12. Täiendavad nõuded kahjulike mõjude piiramiseks

Kui ranna ja kalda kasutamine on põhjustanud taimkatte hävimise, pinnase kahjustamise või veekogu seisundi halvenemise, võib keskkonnaminister taotleda kuni kolmeks aastaks kõlviku sihtotstarbe muutmist või kehtestada maksimaalselt samaks ajaks:

- 1) tavalistest väiksemaid piirnorme pestitsiidide, väetiste ja konservantide kasutamiseks;
- 2) karjatamiseks lubatavate loomade piirarvu.

§ 13. Rannal ja kaldal asuvate kinnisasjade omanike ja valdajate kohustused

Rannal ja kaldal asuvate kinnisasjade omanikud ja valdajad on kohustatud hoidma veekogu rannad ja kaldad puhtana ning hooldama kallasrada ja tagama rajal inimestele vaba läbipääs.

§ 14. Riigi ostueesõigus

(1) Riigil on ehituskeeluvööndi piires asuva või sellesse ulatuva kinnisasja võõrandamisel ostueesõigus, mida eelistatakse muul alusel seatavale ostueesõigusele. Ostueesõiguse teostamisel esindab riiki keskkonnaminister.

(2) Riigi ostueesõigust ei rakendata, kui kinnisasi võõrandatakse selle omaniku abikaasale, alanejatele sugulastele, vanematele, õdedele ja vendadele ning nende alanejatele sugulastele.

[RT I 2001, 50, 290- jõust. 11.06.2001]

4. peatükk

RANNA JA KALDA KASUTAMINE SUPELRANNANA

§ 15. Supelrand

Supelrand on tervistavate omadustega ala veekogu ääres, mille põhiülesanne on elanikele puhkuse võimaldamine.

§ 16. Avalik supelrand

(1) Avaliku supelranna asutamise loa annab kohalik omavalitsusüksus, kui taotlejal on selleks olemas kinnisasja omaniku nõusolek ning supelranna asukoht vastab üldplaneeringule.

(2) Avalikus supelrannas viibimine on tasuta.

(3) Avaliku supelranna piiritlemise, kasutamise ja hooldamise korra supelranna asutamislõa taotlejale kehtestab ja avalikustab kohalik omavalitsusüksus.

(4) Supelranda teenindavate rajatiste iseloomu ja paigutuse määrab kohalik omavalitsusüksus detailplaneeringuga või selle puudumisel ehitusmäärusega.

(5) Avalikul supelrannal ei ole veekaitsevööndit.

§ 17. Kinnine supelrand

(1) Riigimaal võib kinnist supelranda asutada ainult väikelaste, puuetega või haigete inimeste tervisekaitse huvides vastavalt paragrahv 16 4. lõikes määratud korras.

(2) Kinnine supelrand ei ole avalikuks kasutamiseks. Selle pidaja on kohustatud kallasraja sulgemisel rajama kinnisest rannast möödapääsu.

(3) Kinnises supelrannas viibimise eest võib omanik määrata tasu.

5. peatükk

VASTUTUS, JÄRELEVALVE JA KAHJUDE HÜVITAMINE

§ 18. Vastutus

Isikud, kes rikuvad käesoleva seaduse või selle alusel kehtestatud õigusnorme, kannavad haldus-, kriminaal- või tsiviilvastutust seaduses ettenähtud korras.

§ 19. Järelevalve

Järelevalvet käesoleva seaduse täitmise üle teostavad kohalikud omavalitsusüksused ja riigiasutused Vabariigi Valitsuse kehtestatud korras.

§ 20. Kahjude hüvitamine

(1) Kallasraja ja veekaitsevööndi maa, välja arvatud paragrahv 9 1. lõike punktis 3 sätestatud juhtudel, arvatakse välja maksustamisele kuuluvast maast vastavalt maamaksuseadusele (RT I 1993, 24, 428; 1994, 13, 231; 28, 428; 94, 1609).

(2) Kui kinnisasi jääb kogu ulatuses ehituskeeluvööndi piiridesse, on selle omanikul õigus nõuda endale samas piirkonnas riigimaale tasuta hoonestusõiguse seadmist.

6. peatükk LÕPPSÄTTED

§ 21. Seaduse rakendamine

(1) Ranna ja kalda laiused käesoleva seadusega sätestatud suuruses kehtivad seni, kuni kohalik omavalitsusüksus täpsustab need valla või linna üldplaneeringu kehtestamisega.

(2) Paragrahvi 20 1. lõikes märgitud kord jõustub 1997. aasta 1. jaanuaril.

(3) Ehituskeeluvööndi piires asuvale või sellesse ulatuvale kinnisasjale tehinguga seatud ostueesõigust, mis on seatud enne käesoleva seaduse §-s 14 nimetatud ja kõikidele tehingutele laiendatud ostueesõiguse jõustumist, eelistatakse riigi ostueesõigusele.

[RT I 2001, 50, 290- jõust. 11.06.2001]